

Bijlage 1 – Stand van zaken actuele onderwerpen, moties en toezeggingen

Met deze bijlage ontvangt u voorafgaand aan het Commissiedebat Belastingdienst op 7 september 2023 de laatste stand van zaken op onderwerpen waar uw Kamer eerder vragen over heeft gesteld, waarover toezeggingen zijn gedaan of waarover ik in voorgaande brieven heb aangekondigd u nader te informeren. In onderstaande tabel staan de aan het onderwerp gerelateerde moties en toezeggingen vermeld.

Onderwerp	Motie of toezegging
<i>I. Voor burgers en bedrijven</i>	
a. Prestatie-indicatoren Rijksbegroting	N.v.t.
b. Smartengeld oud-militairen	Toezegging om in oktober, i.p.v. voor eind van de zomer, uitsluitel te geven over de belastingheffing
c. Correctiebeleid	N.v.t.
d. Kwaliteitscheck vragenlijst Fiscale Monitor	Schriftelijke vragen van het lid Van der Lee ¹
e. Invoeringstoetsen	Toezegging om invoeringstoets mee te sturen met stand-van-zakenbrief in aanbiedingsbrief Belastingplan 2023 ²
<i>II. Herstelwerkzaamheden</i>	
a. Risico Analyse Model (RAM)	Toezegging om onderzoek te doen naar RAM ³
b. ADR-rapport over Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen	Toelichting bij openbaarmaking ADR-rapport "Blauwe Schuld" (bijlage 7)
c. Verstrekking inkomensgegevens inzake scheefwonen	Toezegging om terug te komen op verstrekking inkomensgegevens scheefwonen, brief 16 maart 2023 ⁴
d. Project vervolgingskosten	Toezegging de Kamer te blijven informeren over de voortgang op het Project Vervolgingskosten, brief 2 maart 2020 ⁵
e. Project invorderingsrente	Toezegging de Kamer te blijven informeren over de voortgang op het Project Invorderingsrente, brief 19 februari 2021 ⁶
f. Onderzoek lijsten nationaliteit en risico-/fraudesignalen	Toezegging om in stand-van-zakenbrief terug te komen op afwegingskader, brief 17 mei ⁷
g. Inzage in FSV-dossier door gedupeerden kinderopvangtoeslag	Toezegging aan het lid Leijten om in gesprek te gaan over ouders die hun dossier niet kunnen opvragen omdat ze onderdeel zouden zijn van een fraudeonderzoek, debat over de planning van Belastingdienst inzake de afhandeling van de toeslagenaffaire (7 maart 2023)
h. Handmatig onderzoek toeslagencorrecties en FSV-vermelding	Toezegging om te informeren over handmatig onderzoek naar de causale relatie tussen de verwijzing naar FSV en de correctie in toeslagen, brief 16 mei 2023 ⁸
i. Meldpunt gegevensverstrekking FSV	Toezegging om de Kamer te informeren over eerste resultaten meldpunt, commissiedebat FSV (25 mei 2023) Tevens afdoening van de moties: Omtzigt c.s. over een plan tot rectificatie door gemeenten van onterechte opzet/grove schuld- of fraudekwalificatie ⁹ Omtzigt c.s. over geregistreerden in de Fraude Signalering Voorziening naar waarheid informeren over de verstrekte informatie uit de FSV ¹⁰

¹ Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 3918

² Kamerstukken II 2021/22, 36 202, nr. 6

³ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1227

⁴ Kamerstukken II 2022/23, 31066, nr. 1205

⁵ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 603

⁶ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 798

⁷ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1227

⁸ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1231

⁹ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1245

¹⁰ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1246

	Hammelburg c.s. over in reguliere rapportages informatie delen over het aantal FSV-melders, de vermoedelijke gevolgen en de betrokken instanties ¹¹
j. Gegevensverstrekking aan gemeentes en andere samenwerkende instanties	Toezegging om op vier punten nadere informatie te verstrekken, beantwoording schriftelijke vragen Omtzigt ¹²
k. Kostenraming "Selectie op de aangifte"	Toezegging om te informeren over kosten herstel selectie belastingaangiften op basis van niet-fiscale aspecten, brief 16 mei 2023 ¹³
<i>III. Wendbare en toekomstbestendige organisatie</i>	
a. Vereenvoudiging besturing en inrichting hoofdstructuur	N.v.t.
b. Beleid t.a.v. USB-gebruik	Toezeggingen over USB-beleid, brief 23 mei 2023 ¹⁴
c. Update aanpak institutioneel racisme	Toezegging om een update te geven over genomen maatregelen, brief 30 mei 2023 ¹⁵ . Vervolg op toezegging aan het lid Idsinga om een actualisering te schrijven over de voortgang van de zeven actiepunten rondom de cultuurveranderingsplannen bij het debat over FSV (25 mei 2023)
d. Oplossen van onvolkomenheden Verantwoordingsonderzoek Algemene Rekenkamer	N.v.t.
e. Signalen Loket Rechtsstatelijkheid en Hardheden	Toezegging aan het lid Inge van Dijk om een kort overzicht te geven van signalen, commissiedebat Belastingdienst 23 maart 2023
f. Programma Fiscale Meldingen en Informatiestromen (PFMI)	Toezegging om te informeren over PFMI, brief 16 maart 2023 ¹⁶
g. Update ICT-Meerjarenportfolio	Toelichting openbaarmaking ADR-deelrapport EU btw e-commerce
h. Compliantie Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	N.v.t.
i. Compliantie Wet Politiegegevens (Wpg)	Toezegging om de Kamer nader te informeren over de voortgang, brief 5 juli 2023 ¹⁷

¹¹ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1247

¹² Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 2686

¹³ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1231

¹⁴ Kamerstukken II 2022/23 31 066, nr. 1236

¹⁵ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1030

¹⁶ Kamerstukken II 2022/23, 31066 nr. 1205

¹⁷ Kamerstukken II 2022/23, 31066 nr. 1263

I. Voor burgers en bedrijven

a. Prestatie-indicatoren Rijksbegroting

De Belastingdienst heeft een aantal indicatoren om inzicht te geven in de realisatie van het strategische doel 'structurele naleving van (fiscale) regels door burgers en bedrijven'. Deze indicatoren worden ook in de sturing gebruikt. Dit strategische doel is vertaald naar vier concrete tussendoelen, die ook in de Rijksbegroting zijn opgenomen: 1) Adequate behandeling, 2) Effectief Informeren, 3) Gemak bieden en fouten voorkomen en 4) Corrigerend optreden. In onderstaande tabel zijn deze indicatoren opgenomen, met de norm en de realisatie tot en met juli 2023. Hierbij gaan we niet in op de kengetallen rond de Algemene doelstelling Compliance, omdat deze kengetallen pas aan het einde van het jaar goed kunnen worden gemeten. Onder de tabel zal ik, per doel in de Rijksbegroting, nader ingaan op de realisatie van een aantal van deze indicatoren.

Doel in Rijksbegroting		Norm	Realisatie t/m juli 2023
Tussendoel 1: Adequate behandeling (juist, tijdig, proportioneel)	Adequate (correct en passende) behandeling geven		<i>jaarindicator</i>
	Afgehandelde bezwaren binnen Awb-termijn	≥ 90%	76,5%
	Afgehandelde klachten binnen Awb-termijn	≥ 93%	97,6%
	Tijdig terugbellen (sba en FroBo)	≥ 90%	86,3%
	Tijdig afgehandelde verzoeken tot registratie	≥ 95%	98,2%
	Fiscale kwaliteitsindex (fix) - % voldoende of goed	≥ 87%	<i>jaarindicator</i>
	Definitieve aanslagen IH, opgelegd binnen 1 jaar na aangifte	> 85%	93,8%
	Toezicht BCF, % individuele klantbehandeling, klantcontact (jaarnorm)	> 45%	<i>jaarindicator</i>
			<i>jaarindicator</i>
Tussendoel 2: Effectief informeren	Burgers en bedrijven voelen zich voldoende geïnformeerd		<i>jaarindicator</i>
	Kwaliteit beantwoorden fiscale vragen	> 95%	93,9%
	Bereikbaarheid BelTel	> 90%	81,3%
	Bereikbaarheid Webcare	> 80%	74,1%
	Websites, score ≥ 3,0 of hoger)*	> 80%	79,3%
	Balie, score ≥ 3,0 of hoger)*	> 75%	88,8%
	Telefonie, score ≥ 3,0 of hoger	> 80%	73,8%
	Websites, score ≤ 1,5 of lager)*	< 7%	4,7%
	Balie, score ≤ 1,5 of lager)*	< 8%	3,0%
	Telefonie, score ≤ 1,5 of lager	< 10%	8,7%
Aantal registraties mkb-ondernemingen in fd-convenanten	> 178.000	208.930	
Tussendoel 3: Gemak bieden en fouten voorkomen	Burgers en bedrijven geven aan gemak te ervaren		<i>jaarindicator</i>
	Aangiften IH niet-winst, waarbij belastingplichtige niets hoeft aan te vullen	≥ 35%	40,7%
Tussendoel 4: Corrigerend optreden	Burgers en bedrijven ervaren toezicht		<i>jaarindicator</i>
	% binnengekomen aangiften IH 2020 na herinnering/aanmaning		55,6%
	% binnengek. Aangiften IH 2019 na herr./aanm.		78,9%
	% binnengek. Aangiften Vpb 2020 na herr./aanm.		26,6%
	% binnengek. Aangiften Vpb 2019 na herr./aanm.		63,0%
	Processen-verbaal dat leidt tot veroordeling/transactie	≥ 82%	80,0%**
	Opsporingscapaciteit omgevingsgerichte strafonderzoeken	> 40%	38,3%
	Betalingsachterstand invordering	≤ 3,5%	3,4%
	Inning invorderingsposten binnen een jaar	≥ 55%	36,5%
PI % oninbaarlijdingen (twaalfmaands)	< 0,6%	0,2%	

* Cijfer inclusief Toeslagen ** Cijfer t/m juni

Tussendoel 1: Adequate behandeling (juist, tijdig, proportioneel)

Tot en met juli 2023 scoren de meeste indicatoren van het eerste tussendoel 'Adequate behandeling' boven de norm. Zo wordt 97,6% van de klachten binnen Awb-termijn afgehandeld. Twee indicatoren onder dit tussendoel komen onder de norm uit. Het aantal bezwaren dat de Belastingdienst binnen de Awb-termijn afhandelt is met 76,5% onder de norm van 90%. Dit is voornamelijk te wijten aan de hoge instroom van box 3-bezwaren. De hoge instroom heeft geleid tot stagnatie bij de start van het interne bezwaarproces. Inmiddels is de instroom sterk afgenomen, maar zijn er nog veel bezwaren op voorraad die zijn vertraagd. De prestatie-indicator 'burgers en bedrijven dat op afspraak tijdig wordt teruggebeld' scoort met 86,3% lager dan de norm van 90%. De verklaring voor het lagere percentage ligt voor een groot gedeelte bij het nieuwe systeem voor de afhandeling van terugbelverzoeken, dat eind 2022 in gebruik is genomen.

Tussendoel 2: Effectief informeren

De indicatoren 'Informeren' gaan over het contact met burgers en bedrijven. De klanttevredenheid van de dienstverlening bij de balies (88,8% tegen een norm van 80%) scoort goed. Uit de recente evaluatie van de dienstverlening op de steunpunten is gebleken dat deze op een positieve manier invulling geven aan de behoefte van burgers aan persoonlijke hulp. Telefonische bereikbaarheid is verbeterd ten opzichte van vorig jaar (gestegen van 72% naar 81%), maar blijft achter bij de norm. Een dergelijk beeld bestaat ook bij de Webcare, waar de bereikbaarheid (74,1%) en klanttevredenheid (79,3%) onder de norm van 80% ligt. De oorzaken zijn een langere afhandeltijd (medewerkers zijn langer aan de telefoon, waardoor medewerkers minder gesprekken voeren en de bereikbaarheid daalt), meer opleidingstijd in verband met het hoge aantal nieuwe medewerkers en een relatief hoog ziekteverzuim. Er lopen verschillende projecten om de BelastingTelefoon te ontlasten, bijvoorbeeld door het verbeteren van de informatie op de website en begrijpelijker brieven. Ook wordt onderzocht hoe de afhandeltijd verkort kan worden zonder in te leveren op kwaliteit. De bezetting bij de BelastingTelefoon is momenteel boven formatie.

Tussendoel 3: Gemak bieden en fouten voorkomen

Er is één indicator gemeten: het percentage aangiften inkomensheffing niet-winst waarbij de burger niets hoeft in te vullen. Deze scoort boven de norm.

Tussendoel 4: Corrigerend optreden

Bij het tussendoel 'Corrigerend optreden' scoren de meeste indicatoren boven de norm. 80% van processen-verbaal leiden tot een veroordeling/transactie, tegen een norm van 82%. De FIOD werkt samen met het OM/Functioneel Parket om de prestaties te verbeteren. De indicator omgevingsgerichte strafonderzoeken is tot en met juli 38,3% onder de norm van 40% gezakt. FIOD gaat analyseren wat hiervan de oorzaak is om passende maatregelen te nemen. Daarnaast is tot en met juli 36,5% van de invorderingsposten binnen één jaar geïnd. Dit is beneden de norm en is mede het gevolg van de eerdere pauzering van de dwanginvordering tijdens de coronacrisis. Hierdoor waren bij het opstarten van de (dwang)invordering vanaf het derde kwartaal 2022, veel invorderingsposten op dat moment verouderd. De afhandeling van deze oude invorderingsposten zorgt op dit moment voor een lage prestatie van deze indicator. Daarnaast is ook door het ruim verleende corona-uitstel het aantal ondernemers met een (langlopende) belastingschuld sterk gestegen.¹⁸

b. Smartengeld oud-militairen

Op 27 juni jongstleden heb ik tijdens het Vragenuur met uw Kamer gesproken over de fiscale aspecten van de BIV-uitkering (Bijzondere invaliditeitsverhoging) die het ministerie van Defensie uitkeert aan oud-militairen. Ik heb toegezegd dat ik uw Kamer voor het einde van de zomer uitsluitend zou geven over de belastingheffing. Voor de uitwerking hiervan is afstemming en gegevensuitwisseling met het ministerie van Defensie benodigd en deze duurt langer dan voorzien. Ik zal u over dit onderwerp uiterlijk op 31 oktober 2023 informeren.

c. Correctiebeleid

¹⁸ Zie bijvoorbeeld Kamerstukken II 2022/23, 35420, nr. 528, pagina's 7-12.

Sinds 2011 gebruikt de Belastingdienst een correctiebeleid bij alle middelen. Dit schrijft voor wanneer een correctie in het nadeel van de belastingplichtige niet of juist wel aangebracht wordt. Naar aanleiding van juridische procedures heb ik bij het intrekken van de cassatieprocedure bij de Hoge Raad met betrekking tot correctiegrens inkomstenbelasting aangekondigd om meer duidelijkheid over het correctiebeleid te geven.¹⁹ Met deze brief maak ik het correctiebeleid openbaar. U vindt het huidige beleid in bijlage 3. Omdat het beleid al meer dan tien jaar in gebruik is, wil ik graag een beoordeling van dit beleid uitvoeren. Hierbij zal worden overwogen in hoeverre het correctiebeleid aanpassing nodig heeft en zal gekeken worden naar de wijze van vastlegging (intern of extern) van dit beleid. Ik streef ernaar deze beoordeling voor het einde van dit jaar af te ronden. Uw Kamer wordt hierover met de volgende stand-van-zakenbrief geïnformeerd.

d. *Kwaliteitscheck vragenlijst Fiscale Monitor*

Op 15 december 2022 heb ik uw Kamer de Fiscale Monitor 2022 gestuurd. Dit surveyonderzoek brengt in beeld hoe burgers, bedrijven en hun dienstverleners voldoen aan hun belastingplicht en het handelen van de Belastingdienst ervaren en beleven. De monitor wordt ook uitgevoerd onder doelgroepen van andere directoraten-generaal van het Ministerie van Financiën, Dienst Toeslagen en Douane.

In de beantwoording van schriftelijke vragen van het lid Van der Lee op 6 september 2022, heb ik aangegeven dat de Belastingdienst met een onafhankelijk expert in gesprek wil gaan om te reflecteren op de vragenlijst.²⁰ Een onafhankelijk expert heeft voor de Belastingdienst, Dienst Toeslagen en Douane, een kwaliteitscheck op de vragenlijsten voor particuliere belastingplichtigen en toeslaggerechtigden uitgevoerd. De kwaliteitscheck is bijgevoegd als bijlage 4.

De onafhankelijk expert concludeert dat er verbeteringen mogelijk zijn. Zo zou de balans tussen positief en negatief geformuleerde vragen verbeterd kunnen worden. Ook mogelijk sturende vragen en gevoelige vragen vergen extra aandacht. Doordat vragen en stellingen in de vragenlijst deels generiek zijn voor meerdere doelgroepen, zijn de bevindingen en aanbevelingen ook relevant voor vragenlijsten voor andere doelgroepen dan particuliere belastingplichtigen en toeslaggerechtigden.

In de komende periode wordt gewerkt aan de bevindingen en aanbevelingen om te komen tot een verbeterde versie van de vragenlijst. Omdat de Fiscale Monitor jaarlijks in het voorjaar kort na de aangifteperiode wordt uitgevoerd, kunnen de verbeteringen voor het eerst verwerkt worden in de Fiscale Monitor 2024. In de volgende stand-van-zakenbrief zal ik u hierover informeren.

e. *Invoeringstoetsen*

De invoeringstoets richt zich op nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving en heeft als doel om eerder, gestructureerd en beter in te kunnen spelen op signalen van burgers, organisaties, bedrijven en de uitvoering over de werking van nieuwe wet- en regelgeving in de (uitvoerings)praktijk. De Belastingdienst voert in 2023 op zes onderwerpen invoeringstoetsen uit.²¹ De eerste invoeringstoets is gereed en de uitkomsten zal ik hieronder toelichten.

Invoeringstoets 'Verhoging vrije ruimte werkkostenregeling'

De eerste invoeringstoets over de regeling 'Verhoging vrije ruimte werkkostenregeling i.v.m. de steunpakketten vanwege COVID-19' uit 2021 is afgerond (bijlage 5). Deze verruiming is onderdeel van de steunpakketten vanwege COVID-19 en bood werkgevers die daar de financiële ruimte voor hadden, mogelijkheden om hun werknemers in coronatijd onbelast extra tegemoet te komen.

Uit deze invoeringstoets is onder andere het volgende naar voren gekomen:

- Werkgevers ervaren de regeling over het algemeen als positief. Er zijn geen signalen dat de regeling voor de doelgroep tot knelpunten of onbedoelde effecten leidt.
- Het gebruik van de regeling neemt toe naarmate het personeelsbestand groeit. Kleine werkgevers (1-9 medewerkers) maken het minst vaak gebruik van de regeling: 59% van de kleine werkgevers die van de tijdelijke verruiming af wisten; oplopend naar 74% bij bedrijven

¹⁹ Deze aankondiging is gedaan bij een toelichting op het intrekken van het beroep in cassatie tegen een viertal uitspraken van Hof Amsterdam, 14 februari 2023, nr. 21/00497, 21/00498 en 21/00499, ECLI:NL:GHAMS:2023:497 en Hof Amsterdam, 21 maart 2023, nrs. 22/00552, 22/00553 en 22/00326, ECLI:NL:GHAMS:2023:809, 810 en 775.

²⁰ Aanhangsel Handelingen II 2021/22, nr. 3918

²¹ Kamerstukken II 2021/22, 36 202, nr. 6

met 500+ werknemers. De belangrijkste reden om geen gebruik te maken van deze regeling is het gebrek aan financiële ruimte bij de werkgever.

- De regeling is door de Belastingdienst eenvoudig ingevoerd. Daarnaast zijn er geen signalen dat de regeling voor de Belastingdienst tot knelpunten of onbedoelde effecten leidt.

Invoeringstoets regeling 'Gerichte vrijstelling thuiswerkkosten' gereed in november 2023

In de aanbiedingsbrief bij het Belastingplan 2023 is aangegeven dat deze invoeringstoets naar verwachting in juli 2023 gereed zou zijn. Inmiddels is gebleken dat dit niet haalbaar is. Vanwege capaciteitstekort is de doorlooptijd van deze invoeringstoets langer dan van tevoren verwacht. Deze invoeringstoets zal in november 2023 worden afgerond en worden meegestuurd met de eerstvolgende stand-van-zakenbrief.

Selectie zesde onderwerp 2023

In de vorige stand-van-zakenbrief²² heb ik u gemeld dat tijdens de voorbereidingswerkzaamheden is gebleken dat één van de zes eerder geselecteerde onderwerpen niet geschikt is voor een invoeringstoets en er een alternatief onderwerp zal worden geselecteerd. De besluitvorming hierover bevindt zich momenteel in de afrondende fase. Uw Kamer zal hierover worden geïnformeerd in de eerstvolgende stand-van-zakenbrief.

II. Herstelwerkzaamheden

a. Risico Analyse Model (RAM)

In mijn brief van 30 mei jongstleden heb ik aangegeven in overweging te nemen of er onderzoek gedaan moet worden naar het Risico Analyse Model (RAM).²³ RAM was een in de jaren negentig lokaal ontwikkelde applicatie. Deze is uitgebouwd tot een applicatie die een bijdrage leverde aan het informatiegestuurd toezicht. In het Schriftelijk overleg informatiehuishouding, dat ik als bijlage 2 aan uw Kamer stuur, worden meerdere vragen gesteld over RAM. In 2017 bleek uit een uitgevoerde Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) dat de werkwijze en inrichting van RAM niet voldeed aan de vereisten van het gegevensbeschermingsrecht. Deze GEB stuur ik mee met deze brief als bijlage 6.

Bij de invoering van de AVG op 25 mei 2018 is RAM buiten gebruik gesteld en niet langer raadpleegbaar gemaakt, oftewel "bevroren en dichtgezet". Vanaf toen was dataverversing niet meer mogelijk en ook kon de database voor het maken van analyses niet meer benaderd worden. Alle exportfaciliteiten zijn op diezelfde datum dichtgezet. De Tweede Kamer is op 10 maart 2022 en 29 maart 2022 geïnformeerd over RAM.²⁴ In de brief van 29 maart 2022 is ingegaan op het PwC-onderzoek naar de Fraude Signalering Voorziening (FSV) bij de directie MKB van de Belastingdienst. Hier komt RAM ook aan de orde. PwC heeft de aanbeveling gedaan om aanvullend onderzoek naar de werking en effecten van de analyses in RAM te doen.

Ik heb – tezamen met de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane – besloten dat er nader onderzoek naar RAM nodig is. Ik ben van plan om het volgende te laten onderzoeken: 1. Het doel en gebruik van RAM; 2. de data (bronbestanden) die in RAM zaten en de analyses die daarmee zijn gedaan; 3. Het gebruik van deze analyses binnen de Belastingdienst; 4. Eventuele verstrekking van gegevens buiten de Belastingdienst. Daarnaast zal een reconstructie gemaakt worden van de besluitvorming rond RAM. Ik heb de Belastingdienst gevraagd op 1 oktober 2023 het aanbestedingstraject hiervoor te starten. Na het in kaart brengen van bovenstaande zal worden bezien hoe wordt omgegaan met de mogelijke gevolgen voor burgers en bedrijven van het gebruik van RAM.

Via de stand-van-zakenbrieven zal ik uw Kamer op de hoogte houden.

b. ADR-rapport over Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP)

²² Kamerstukken II, 2022/23, 31066 nr. 1205

²³ Kamerstukken II, 2022/23, 31 066, nr. 1227

²⁴ Kamerstukken II, 2021/22, 31 066, nr. 982 en nr. 992

De ADR heeft op verzoek van de Belastingdienst een vervolgonderzoek afgerond naar het proces omtrent afwijzingen voor deelname aan het traject Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) ten aanzien van belastingschulden in de periode 1 januari 2012 tot 1 juni 2021. De bevindingen van de ADR zijn uiteengezet in het onderzoeksrapport "Blauwe Schuld" (bijlage 7). Naar aanleiding van signalen van ouders dat bij de invordering van toeslagenschulden in deze periode veelvuldig ten onrechte geen betalingsregelingen werden toegekend heeft de ADR in 2021 onderzoek gedaan dat zich richtte op toeslagenschulden of een combinatie van een toeslag- en belastingschuld.²⁵ Het bijgevoegde vervolgonderzoek was nodig om duidelijk te krijgen of het proces rondom de behandeling van verzoeken om deelname aan MSNP ook geldt voor aanvragers met uitsluitend belastingschulden.

De Belastingdienst gebruikte in deze periode een programma waarin, als de schuld hoger was dan een bepaalde bovengrens, een automatische afwijzing kon volgen vanwege het vermoeden van verwijtbaarheid. De ADR heeft geconstateerd dat het gebruik van deze geautomatiseerde stap met bovengrensbedragen in sommige gevallen heeft geleid tot onterechte afwijzingen. Daarnaast is er in deze periode gebruik gemaakt van werkinstructies die van onvoldoende kwaliteit waren en op belangrijke onderdelen niet waren vastgesteld door het management.

De bevindingen in dit rapport sluiten aan op de bevindingen van de ADR in het vorige rapport. De Belastingdienst heeft reeds verbetermaatregelen ingezet. Vanaf maart 2021 is als waarborg het vier-ogenprincipe ingevoerd. Hiermee zorgt de Belastingdienst dat de door de ADR geconstateerde bevindingen zich vanaf deze datum niet meer voordoen. De Belastingdienst is een hersteltraject gestart voor personen die onterecht zijn afgewezen voor MSNP. Ook worden alle automatisch afgewezen MSNP-verzoeken handmatig beoordeeld door een ervaren medewerker die geen behandelaar was van het MSNP-verzoek. Ik heb u hierover geïnformeerd in mijn brief van 16 mei jongstleden.²⁶

De ADR heeft op een aantal punten geen definitief antwoord kunnen vinden, omdat is vastgesteld dat deze informatie niet meer beschikbaar of herleidbaar is. Ook ontbreken bewijsstukken met betrekking tot de totstandkoming van besluitvorming. Hiermee wordt de noodzaak tot een betere informatiehuishouding nogmaals onderstreept. De Belastingdienst werkt hieraan binnen het departementale programma Informatie Op Orde.

c. Verstrekking inkomensgegevens inzake scheefwonen

In de stand-van-zakenbrief van 16 maart 2023 heb ik uw Kamer geïnformeerd over het arrest van de Hoge Raad van 16 december 2022 over het door de Belastingdienst verstrekken van inkomensgegevens aan verhuurders. De Hoge Raad heeft hierin geoordeeld dat de relevante regelgeving tot 1 april 2016 geen duidelijke wettelijke verplichting bevatte om in het kader van de inkomensafhankelijke huurverhogingen inkomensverklaringen over huurders te verstrekken. De Staat heeft met deze verstrekkingen vanaf 1 maart 2013 tot 1 april 2016 onrechtmatig gehandeld tegenover deze huurders. De Hoge Raad heeft in dat arrest nog geen oordeel gegeven over de vraag of hierdoor schade is geleden door de huurders en of de Staat gehouden is eventuele schade te vergoeden. Tot op heden hebben ongeveer 7.300 personen zich bij de Belastingdienst gemeld met een verzoek om schadevergoeding. Inmiddels heeft de Woonbond aan de Landsadvocaat laten weten mee te willen werken aan het voeren van een proefprocedure. Er is door de Woonbond een oproep aan huurders gedaan om zich voor deze procedure aan te melden. Na selectie van een geschikte casus door de Woonbond zal verder overleg worden gevoerd over de inrichting van de proefprocedure.

d. Project Vervolgingskosten

Tussen 2011 en september 2020 zijn na een vermindering van een belastingaanslag de vervolgingskosten niet altijd overeenkomstig verminderd door een fout in het geautomatiseerde systeem. De kosten voor een aanmaning of een dwangbevel zijn niet altijd verlaagd in gevallen waarbij dat had moeten. In totaal betrof het ongeveer 1,5 miljoen aanslagen. Inmiddels zijn ongeveer 99,9% van de gevallen hersteld. Het herstel van ongeveer 2.000 aanslagen die in één bepaald automatiseringssysteem geadministreerd worden is complexer en vergt meer tijd. Herstel voor deze groep vindt plaats in het vierde kwartaal van 2023. In 2023 is voor circa € 17,7 miljoen gecorrigeerd. De kosten van het project Vervolgingskosten zijn ten laste van de niet-

²⁵ Kamerstukken II, 2021/22, 31066 nr. 915

²⁶ Kamerstukken II, 2022/23, 31066 nr. 1231

belastingontvangsten op artikel 1 van de Rijksbegroting Financiën gekomen en worden daarmee door de Belastingdienst zelf gedekt.

Vrijdag 18 augustus heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan in een casus waarbij onder andere de vraag was voorgelegd vanaf welk moment wettelijke rente vergoed moet worden.²⁷ Onderzocht wordt of deze uitspraak gevolgen heeft voor de in dit herstelproject vergoede wettelijke rente. Mocht dit het geval zijn, zal een passende actie volgen.

De evaluatie van het project Vervolgingskosten zal in september worden opgemaakt, en vervolgens aan de betrokken stakeholders worden aangeboden. De hieruit naar voren komende verbeterpunten zullen worden meegenomen bij het project Invorderingsrente, dat hieronder nader wordt toegelicht.

Tijdens het hersteltraject heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met medewerkers van de Nationale Ombudsman over de voortgang, naar aanleiding van het onderzoek dat de Nationale Ombudsman in 2020 over de ten onrechte niet-verminderde vervolgingskosten heeft verricht.²⁸

e. *Project Invorderingsrente*

In de vorige stand-van-zakenbrief²⁹ is uw Kamer geïnformeerd over de voortgang van het project Invorderingsrente. In een aantal gevallen is ten onrechte invorderingsrente in rekening gebracht, omdat de wetgeving onjuist is toegepast. In voornoemde brief heb ik aangekondigd dat een uitspraak van de Hoge Raad werd verwacht over de vraag vanaf welk moment vergoeding van wettelijke rente plaats dient te vinden en dat deze uitspraak van invloed was op dit hersteltraject. Vrijdag 18 augustus jongstleden heeft de Hoge Raad arrest gewezen³⁰. Onderzocht wordt welke uitgangspunten op basis van deze uitspraak ingenomen dienen te worden bij het vergoeden van wettelijke rente. Op basis hiervan zal gestart worden met de feitelijke herstelactie.

Het betreft circa 300.000 aanslagen waar mogelijk herstel dient plaats te vinden. Naar verwachting zal het benodigde budget voor het herstel van de aanslagen vanuit het project Invorderingsrente circa €35-40 miljoen bedragen. De kosten van het project Invorderingsrente komen ten laste van de niet-belastingontvangsten op artikel 1 van de Rijksbegroting Financiën. Afronding van dit project wordt uiterlijk maart 2024 voorzien.

Net als in het project Vervolgingskosten wordt voor het herstelproject Invorderingsrente een grensbedrag van € 500 gehanteerd. Boven deze grens vindt handmatige beoordeling plaats, onder deze grens wordt de in rekening gebrachte invorderingsrente integraal vergoed (generieke afhandeling). Dit heeft tot gevolg dat voor *een deel* van de te vergoeden bedragen bij generiek behandelde aanslagen mogelijk sprake is van onrechtmatig herstel, omdat belanghebbenden meer krijgen dan waar zij wettelijk recht op hebben. In totaal gaat het om circa een miljoen aan herstelbedragen (ten opzichte van de totale uitgaven aan het herstel van € 35-40 miljoen). Over de voortgang van dit herstel zal ik uw Kamer blijven informeren.

f. *Onderzoek lijsten nationaliteit en risico-/fraudesignalen*

Eerder werd u geïnformeerd over binnen de Belastingdienst aanwezige lijsten waarbij bepaald wordt of er sprake is geweest van een effect voor een burger.³¹ Het gaat om:

- 119 bestanden naar aanleiding van een inventarisatie bij medewerkers van de Belastingdienst naar lijsten met nationaliteit en/of risico- of fraudesignalen in mailboxen, persoonlijke omgevingen of (lokale) samenwerkingsgebieden.
- 47 (excel-)lijsten die FSV-informatie bevatten en binnen de Belastingdienst zijn verspreid.

De Belastingdienst ontwikkelt een afwegingskader waarmee voor dit soort lijsten bepaald kan worden of nader onderzoek nodig is. Dit afwegingskader kan ook gebruikt worden indien het applicaties betreft. Dit kader zal worden toegepast op de hierboven genoemde lijsten en tevens worden gebruikt als er in de toekomst nieuwe lijsten worden gevonden.

²⁷ Uitspraak van 18 augustus 2023, ECLI:NL:HR:2023:1121

²⁸ Kamerstukken II 2020/21, 31066, nr. 741

²⁹ Kamerstukken II 2022/23, 31066, nr. 1205

³⁰ Uitspraak van 18 augustus 2023, ECLI:NL:HR:2023:1121

³¹ Kamerstukken II, 2022/23, 31 066, nr. 1227

In het afwegingskader wordt rekening gehouden met de verspreiding, inhoud en omvang van een lijst. Het effect dat is opgetreden bij burgers en bedrijven speelt een belangrijke rol in de afweging of nader onderzoek nodig is. De ervaring die is opgedaan bij het PwC-onderzoek naar effecten door een registratie in FSV, wordt als leidraad gebruikt. Dit betekent dat er op een systematische manier nagegaan wordt wat alle mogelijke effecten geweest kunnen zijn bij een burger of bedrijf. Hierbij wordt onder andere gekeken of er afwijkingen te zien zijn in de fiscale behandeling.

De verwachting is dat eind 2023 een eerste beeld ontstaat over de werking van het afwegingskader, waarover u in het eerste kwartaal van 2024 geïnformeerd kunt worden.

g. Inzage in FSV-dossier door gedupeerden kinderopvangtoeslag

Tijdens het debat over het rapport Ongekend Onrecht heeft de staatsecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane toegezegd om met mij in gesprek te gaan over ouders die hun FSV-dossier niet zouden kunnen opvragen omdat zij onderdeel zouden zijn van een fraudeonderzoek, terwijl zij te horen krijgen dat zij geen fraudeur zijn.

Gedupeerde ouders in de kinderopvangtoeslagaffaire hebben een Verklaring Geen Fraudeur ontvangen vanuit Dienst Toeslagen. Hierin staat dat de ouder geen fraudeur is met de kinderopvangtoeslag. Ouders die niet strafrechtelijk zijn vervolgd en geen vergrijpboete is opgelegd voor het plegen van een strafbaar feit met kinderopvangtoeslag, krijgen deze Verklaring Geen Fraudeur.

Onder de gedupeerde ouders zijn mogelijk ook burgers die geregistreerd waren in de voormalige FSV. De meeste FSV-geregistreerden zijn per brief geïnformeerd over hun FSV-registratie. In de brief staat vermeld wat de reden van registratie is geweest en aan wie hun gegevens uit FSV zijn verstrekt. In de brief wordt excuses gemaakt voor de omstandigheid dat hun persoonsgegevens in FSV zijn opgenomen.

Als burgers willen weten welke persoonsgegevens van hen in FSV stonden, kunnen ze een inzageverzoek doen bij de Belastingdienst. In totaal zijn er 15.390 inzageverzoeken binnengekomen die in behandeling zijn bij de Belastingdienst. In beginsel worden alle (bijzondere) persoonsgegevens uit FSV aantekening(en) en uit eventuele bijlagen in FSV verstrekt, ongeacht of de aanvrager een Verklaring Geen Fraudeur heeft.

Indien een aanvrager beperkt inzage krijgt in zijn FSV-dossier, komt dit omdat de Belastingdienst bepaalde informatie (zoals gegevens van derden) op grond van de AVG niet mag delen. Het uitgangspunt is en blijft om zo transparant en volledig mogelijk te zijn en alleen maar gegevens weg te laten die niet kunnen worden gedeeld in verband met de AVG.

h. Handmatig onderzoek toeslagencorrecties en FSV-vermelding

De Dienst Toeslagen is betrokken bij twee onderzoeken gerelateerd aan registraties van burgers in de FSV. Het eerste onderzoek gaat over de effecten van burgers die door de directie MKB zijn opgevoerd in FSV en een correctie in hun toeslagen hebben gehad.

In de PwC-onderzoeken naar de effecten van FSV is geconstateerd dat bij circa 4.300 ondernemers dan wel familieleden van ondernemers een toeslag is stopgezet en deze in hun dossier een verwijzing naar FSV hadden in de MKB systemen Informatiesysteem Klantbehandeling (IKB) en Klant Relatiebeheer Belastingen (KRB). Volgens het PwC-onderzoek duidt dit niet op een causaal verband, maar er is wel gezien dat bij de beoordelingen van de directie Toeslagen destijds soms IKB of KRB is geraadpleegd.

Gebleken is dat een groep van 22 burgers mogelijk op basis van een verwijzing naar hun FSV-registratie in de MKB-systemen (IKB/KRB) te maken heeft gehad met een ambtshalve vermindering of stopzetting. Voor een deel van deze 22 burgers (circa 40%) kan geen documentatie omtrent de correctie in toeslagen gevonden worden; hierdoor kan de causaliteit met FSV niet uitgesloten, noch aangetoond worden. Voor het andere deel (60%) van de gevallen lijkt wel een causale relatie te bestaan tussen de verwijzing naar FSV en de correctie in toeslagen. Voor deze groep wordt dit najaar beleid ontwikkeld voor de afwikkeling van hun FSV-dossier.

Het tweede onderzoek gaat over de effecten van burgers die door de Dienst Toeslagen in FSV zijn opgevoerd en een toeslagencorrectie hebben gehad waarvoor geen behandelverslag is

teruggevonden. Uit het rapport van PwC over de effecten van FSV bij de Dienst Toeslagen is onder meer gebleken dat voor een aantal burgers geldt dat er een ambtshalve vermindering/stopzetting van de toeslag heeft plaatsgevonden in hetzelfde jaar als hun FSV-registratie én dat hiervoor geen behandelverslag is teruggevonden. Uit een steekproef van 250 burgers blijkt dat voor 92 burgers geen verklaring kan worden gevonden voor hun vermindering/stopzetting, of dat er een causale relatie is vastgesteld tussen hun vermindering/stopzetting en FSV.

In september wordt het onderzoek afgerond naar de nog circa 2.200 resterende burgers waarbij geen behandelverslag is teruggevonden. Daarna wordt beleid ontwikkeld voor de afwikkeling van hun FSV-dossier.

i. Meldpunt gegevensverstrekking FSV

In het commissiedebat over FSV van 25 mei 2023 heb ik u toegezegd een meldpunt voor gegevensverstrekking aan andere organisaties in te richten en u over de eerste resultaten in september 2023 te informeren. Dit heeft de Belastingdienst direct na dit debat opgepakt. Binnen een week, op 1 juni 2023, is dit meldpunt geopend voor personen die in FSV geregistreerd zijn en die vermoeden dat FSV-gegevens door de Belastingdienst zijn verstrekt aan derden. Deze personen kunnen hiervan melding maken via het FSV-portaal, telefonisch of via een video-afspraak. Tot 23 augustus 2023 heeft de Belastingdienst 378 meldingen ontvangen. De Belastingdienst heeft contact opgenomen met de betreffende personen om de melding te bespreken en te benoemen welke vervolgactie mogelijk is. De Belastingdienst ondersteunt vervolgens bij het indienen van een inzageverzoek bij de organisatie waarvan de betreffende persoon vermoedt dat er FSV-gegevens aan verstrekt zijn door de Belastingdienst. Uiteraard gaat de Belastingdienst ook na of uit het onderzoek van PwC of eigen onderzoek naar gegevensverstrekking in het FSV-kader iets bekend is over de gegevensverstrekking aan de desbetreffende organisatie.

Alhoewel nog niet alle melders zijn bereikt, is inmiddels duidelijk dat bij 117 van de 378 meldingen geen verdere actie volgt omdat in deze gevallen de meldknop voor een verkeerd doel is gebruikt en de melder op een andere manier geholpen is.

Bij 174 meldingen hebben de melders gezegd dat zij een inzageverzoek indienen bij de organisatie(s) waarvan zij vermoeden dat zij FSV-gegevens hebben ontvangen. Aangezien deze organisaties tijd nodig hebben om een inzageverzoek af te handelen, is er nog geen duidelijkheid of er FSV-gegevens zijn verstrekt aan andere organisaties en welke organisaties dit zou betreffen. U wordt via de volgende stand-van-zakenbrief op de hoogte gehouden van de resultaten van het meldpunt. Daarmee beschouw ik de motie Hammelburg c.s. over in reguliere rapportages informatie delen over het aantal FSV-melders, de vermoedelijke gevolgen en de betrokken instanties als afgedaan.

Melders noemen in veel gevallen een gemeente als organisatie waaraan FSV-gegevens zijn verstrekt. De Belastingdienst heeft nog geen terugmeldingen ontvangen van gemeenten of andere organisaties. Indien blijkt dat FSV-gegevens aan een gemeente zijn verstrekt en dit heeft geleid tot een onterechte opzet, grove schuld of fraudekwalificatie, dan zal de Belastingdienst dit kenbaar maken aan de betreffende gemeente. De gemeente zal dan onderzoeken wat de gevolgen van deze kwalificatie zijn geweest. Deze werkwijze is afgesproken met de VNG. Daarmee heb ik invulling gegeven aan de gewijzigde motie Omtzigt c.s. die verzoekt om met de VNG in overleg te treden om tot een plan tot rectificatie te komen door gemeenten.

Tot slot heeft de Belastingdienst meer ruchtbaarheid gegeven aan het meldpunt door het plaatsen van artikelen over de meldknop op het FSV-Portaal, het versturen van een nieuwsbrief aan FSV-geregistreerden en het per brief informeren van personen die nog geen afsluitende brief hadden ontvangen. Daarnaast wordt er gewerkt aan een communicatieplan voor het vergroten van de bekendheid van de meldknop.. Daarmee heb ik de gewijzigde motie Omtzigt c.s. afgedaan over het naar waarheid informeren van in FSV-geregistreerden over de verstrekte informatie uit FSV, met inachtneming van hetgeen ten aanzien van deze motie besproken is in het tweeminutendebat FSV van 22 juni 2023.

j. Gegevensverstrekking aan gemeenten en andere samenwerkende instanties

In de beantwoording op schriftelijke vragen over de wijze van verstrekken van informatie uit FSV door de Belastingdienst aan gemeenten en andere samenwerkende instanties van het lid Omtzigt³²

³² Aanhangsel Handelingen II, 2022/23, nr. 2686

is toegezegd om terug te komen op enkele openstaande vragen met betrekking tot gegevensverstrekking.

Ten eerste heb ik toegezegd u te informeren over de werkinstructies met betrekking tot incidentele informatieverzoeken van gemeenten. Daarbij heb ik u toegezegd ook te melden of de informatie ook betrekking kan hebben op schulden van de belastingplichtige.

De Belastingdienst heeft een procesbeschrijving en werkinstructie voor het proces van incidentele informatieverzoeken: indien er een incidenteel verzoek aan de Belastingdienst wordt gericht dat ziet op fiscale aangelegenheden, toetst de Belastingdienst of de gevraagde informatie verstrekt mag worden (onder meer op proportionaliteit en subsidiariteit). Door de indienende partij moet worden aangegeven op welke wettelijke grondslag een incidenteel verzoek gedaan wordt en in het verzoek moet worden gespecificeerd om welke informatie het gaat. Bij de beslissing op het verzoek wordt aangesloten aan bij die wettelijke grondslag en de beslissing richt zich alleen op het beantwoorden van de specifieke vraag. Het kan zijn dat er gegevens worden gedeeld omtrent de belastingschuld, maar dus alleen als dit past binnen de context (wettelijke grondslag en specifieke vraag) waarbinnen deze gegevens worden opgevraagd. Het aantal gegevensverstrekkingen met betrekking op schulden wordt niet geregistreerd en is hiermee niet bekend.

Ten tweede heb ik u toegezegd om een volledig overzicht te verstrekken van de wettelijke grondslagen voor gegevensverstrekkingen aan gemeenten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de wettelijke grondslagen voor gegevensverstrekking:

Dienst Toeslagen:

- Artikel 64 Participatiewet
- Artikel 2.34, eerste lid van de Wet Basisregistratie Personen
- Artikel 27, eerste lid van het Besluit Basisregistratie Personen

Belastingdienst:

- Artikel 64, lid 2, onder c van de Participatiewet
- Artikel 45, lid 1, letter c van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikten
- Artikel 64 Participatiewet en art. 6.1.c. van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.
- Artikel 5.2.3 Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 t.b.v. fraudebestrijding en het opnieuw vaststellen van een persoonsgebonden budget
- Artikel 43c, lid 1, sub j van Uitvoeringsregeling Algemene wet inzake rijksbelastingen
 - o onder 1° t.b.v. vaststelling/controle werkloosheidsuitkeringen o.g.v. gemeentelijke vo.
 - o onder 2° t.b.v. uitvoering van de wachtgeldregeling
 - o onder 3° t.b.v. de inning van gemeentelijke belastingen
 - o onder 4° t.b.v. het tegengaan van permanente bewoning recreatiewoningen
 - o onder 5° t.b.v. uitvoering gemeentelijk ontheffingsbeleid inrijverbod milieuzones
 - o onder 6° t.b.v. innen openstaande gemeentelijke belastingschulden van overledene
 - o onder 7° t.b.v. vergunningverlening en toezicht i.h.k.v. Wet milieubeheer

Ten derde heb ik u toegezegd om terug te komen op de vraag of ik ervoor kan zorgen, dat de Belastingdienst informatie over personen ten behoeve van het sociaal domein, alleen nog aan gemeenten mag verstrekken als betrokken personen deze informatie gelijktijdig ontvangen. Helaas moet ik u melden dat dit niet in alle gevallen mogelijk is, maar afhankelijk is van de specifieke situatie. Informatie wordt bijvoorbeeld niet aan de betrokken persoon verstrekt als hiermee toezicht onmogelijk wordt gemaakt of gefrustreerd wordt. De Belastingdienst informeert burgers conform de AVG over wat er met persoonsgegevens gebeurt, maar niet in alle gevallen kan gelijktijdig een afschrift worden verstuurd van de verstrekking.

k. Kostenraming "Selectie op de aangifte"

In mijn brief van 16 mei 2023³³ heb ik u toegezegd terug te komen op de kosten voor het herstel wegens de selectie van belastingaangiften op basis van niet-fiscale aspecten. Dit naar aanleiding van eerdere vragen van diverse leden van uw Kamer.

Om een onderbouwde schatting te maken van de kosten heeft de Belastingdienst een steekproef uitgevoerd. Hieruit komt naar voren dat circa 19% van de aangiften die werden beoordeeld binnen

³³ Kamerstukken II, 2022/23, 31066, nr. 1231

deze selectie in aanmerking komt voor tegemoetkoming. Het gemiddelde correctiebedrag bedroeg 2.200 euro.

Op basis hiervan worden de tegemoetkomingskosten geraamd op € 12,3 miljoen. Dit is inclusief correcties in voorafgaande of navolgende belastingjaren gerelateerd aan de correctie in het selectiejaar en een rentecompensatie. De uitvoeringslast bedraagt circa € 2,7 miljoen en bestaat onder andere uit de inzet van medewerkers voor het uitvoeren van herbeoordelingen en de kosten voor communicatie met de burgers. De totale kosten bedragen hiermee circa € 15 miljoen. In mijn brief van 4 november 2022³⁴ heb ik per compensatieregeling in het FSV-kader een raming gegeven van het financieel effect voor zowel de tegemoetkoming als de uitvoering. Voor de regeling "Selectie op de aangifte" was dit 10 tot 20 miljoen. Deze nieuwe raming past hierbinnen.

III. Wendbare en toekomstbestendige organisatie

a. Vereenvoudiging besturing en inrichting hoofdstructuur

In de aanbiedingsbrief jaarrapportage Belastingdienst 2022 van 24 mei jongstleden heb ik aangegeven dat de Belastingdienst onderzoekt hoe de huidige besturing en inrichting van de hoofdstructuur verbeterd kunnen worden. Doel hiervan is om de besturing te vereenvoudigen en zo te zorgen voor betere samenwerking en meer slagkracht van de verschillende onderdelen van de Belastingdienst

Inmiddels is hiervoor het Programma Besturing Belastingdienst ingericht. De medewerkers van de Belastingdienst zijn op de hoogte gebracht. Het programma heeft geen effect op de werkgelegenheid. Op dit moment vindt bespreking plaats over de voorgestelde aangepaste hoofdstructuur met de medezeggenschap en daarna met de vakbonden. De planning is dat in het vierde kwartaal van 2023 gestart kan worden met de beoogde hoofdstructuur in een tijdelijke werkorganisatie.

Ik informeer uw Kamer in de stand-van-zakenbrieven over belangrijke stappen die binnen het programma worden gezet.

b. Beleid ten aanzien van USB-gebruik

Zoals ik in mijn Kamerbrief van 23 mei jongstleden heb toegezegd, heb ik het USB-ontheffingsbeleid vanaf 2017 laten reconstrueren.³⁵ Deze reconstructie stuur ik als bijlage 8 van deze brief aan uw Kamer. Na de uitzending van Zembla in 2017 is het besluit genomen om alle ontheffingen tot USB-gebruik in te trekken en deze opnieuw aan te laten vragen indien USB-gebruik noodzakelijk is voor het uitoefenen van de functie³⁶. Op basis van de beleidsreconstructie constateer ik dat het Belastingdienst-brede beleid vanaf 2017 niet veranderd is. Op basis van de beleidsreconstructie is daarnaast gebleken dat sommige directies binnen de Belastingdienst de randvoorwaarden om een USB-ontheffing toe te kennen hebben aangescherpt.

In de Kamerbrief van 8 februari 2017 is het USB-ontheffingsbeleid omschreven als spaarzaam. Ik ben van mening dat deze omschrijving niet concreet genoeg was om het beleid van de Belastingdienst uit te leggen. Vanwege de Zembla-uitzending is er in de communicatie met de Kamer veel focus op de beveiliging bij de toenmalige directie Data & Analytics (D&A)³⁷. Binnen de directie Datafundamenten en Analytics (DF&A, voorheen D&A) zijn alle ontheffingen voor USB-gebruik ingetrokken, net zoals bij de gehele Belastingdienst. Bij de overige directies van de Belastingdienst waren de ontheffingen echter opnieuw aan te vragen. Dit is in de brief van 8 februari 2017 niet duidelijk opgeschreven. De Belastingdienst kan niet zonder het gebruik van USB-sticks in het primaire proces omdat in sommige situaties alleen toezicht kan worden gehouden via offline gegevensuitwisseling, zoals bij kassasystemen. In deze situatie is het gebruik van e-mail en Belastingdienst File Transfer niet mogelijk.

De USB-ontheffingen zijn slechts beperkt toegewezen en medewerkers hebben alleen toegang tot systemen die nodig zijn voor het uitoefenen van de functie.³⁸ Om inzicht te houden in de

³⁴ Kamerstukken II 2022/23, 31066 nr. 1131

³⁵ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1236

³⁶ Kamerstukken II 2016/17, 31 066, nr. 340

³⁷ Kamerstukken II 2016/17, 31 066, nr. 340

³⁸ Kamerstukken II 2022/23 31 066 nr. 1271

uitgegeven autorisaties geven managers de USB-ontheffingen uit. Zoals ik in het schriftelijk overleg toelicht (bijlage 2), moet een aanvraag tot USB-ontheffing gemotiveerd worden en noodzakelijk voor het uitoefenen van de functie zijn. Een ontheffing is maximaal een jaar geldig. In mijn brief aan uw Kamer op 23 mei jl. over het USB-ontheffingsbeleid heb ik enkele toezeggingen gedaan. Er is een controle uitgevoerd in het tweedelijns toezicht waarbij meer risicogericht gekeken is naar de naleving van het autorisatieproces. Hieruit is gebleken dat het uitvoeren van de controle m.b.t. het uitgeven van USB-ontheffingen niet overal met dezelfde diepgang wordt uitgevoerd. Zoals toegezegd zou het USB-ontheffingsbeleid aangescherpt worden indien nodig. Dit is gedaan middels de introductie van een nieuw verplicht type USB-stick waarmee de interne controle en het toezicht op het USB-gebruik verhoogd is doordat de manager toezicht moet houden op een extra bedrijfsmiddel, de uitgegeven USB-stick. Alleen deze USB-stick werkt in de Belastingdienstomgeving, andere typen USB-sticks kunnen dus niet meer gebruikt worden.

Ook is bij de directies van de Belastingdienst een controle uitgevoerd op de uitgegeven autorisaties om te beoordelen of deze nog noodzakelijk zijn. Door de uitgegeven verplichte USB-stick is niet alleen het hebben van een ontheffing noodzakelijk om informatie te lezen of te schrijven van en naar een USB-stick, maar is ook het bezit van een door de Belastingdienst uitgegeven USB-stick noodzakelijk.

c. Voortgang aanpak institutioneel racisme

In het commissiedebat over de FSV op 25 mei 2023 heb ik u toegezegd om een update te geven over de aanpak van institutioneel racisme. In de brief over nadere verzoeken met betrekking tot FSV van 30 mei 2022 heb ik u een overzicht gegeven van de genomen maatregelen. Hieronder vindt u de stand van zaken van deze maatregelen.

Programma "Vooroordelen Voorbij"

In samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens zijn de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen het programma Vooroordelen Voorbij gestart. Dit is een verdieping op het al bestaande programma Leiderschap en Cultuur. Het College voor de Rechten van de Mens en de Belastingdienst hebben de Leerlijn "Inzicht in eigen (voor)oordeel" vormgegeven. Deze leerlijn bestaat uit: kick-offsessies voor leidinggevendenden, e-cursus Vooroordelen Voorbij (van het College voor de Rechten van de Mens) en dialoogsessies in de teams.

Van directies uit de uitvoering hebben 720 leidinggevendenden (40%) van mei 2023 tot en met juli 2023 deelgenomen aan de kick-offsessies voor leidinggevendenden. Doelstelling voor eind 2023 is 60% en voor eind 2024 80%. Met de kick-offsessies die nog gepland zijn, wordt naar verwachting het doel voor 2023 gehaald. Tijdens de kick-offsessies is informatie gedeeld over de leerlijn, de rol van leidinggevendenden hierbij en zijn de beschikbare hulpmiddelen gepresenteerd.

Sinds april 2023 is de e-cursus Vooroordelen Voorbij van het College voor de Rechten van de Mens beschikbaar. Tot 24 juli 2023 hebben 1.409 deelnemers de e-cursus afgerond (ongeveer 5%). Deelname aan de e-cursus wordt gemonitord. Doel voor eind 2023 is dat 30% de cursus heeft afgerond. Eind 2024 dient meer dan 50% van de medewerkers de cursus te hebben afgerond. Deelname is nu nog laag, omdat de kick-offsessies voor leidinggevendenden vlak voor de zomervakantie zijn gegeven. We verwachten in september en oktober een grote toename van deelnemers. Na het volgen van de e-cursus vindt een dialooggesprek plaats. Hiervoor zijn begeleiders beschikbaar en er is een menukaart met verschillende dialoogvormen waar de teamleider uit kan kiezen.

Normoverdragende gesprekken

In bovengenoemde brief van 30 mei 2022 heb ik toegezegd dat over de specifieke bevindingen uit het PwC-onderzoek naar FSV³⁹ normoverdragende gesprekken in klein groepsverband zullen worden gevoerd met het management en de betrokken medewerkers aan de hand van de aangedragen voorbeelden. Deze gesprekken zijn in juni 2022 met medewerkers van de relevante directies gehouden.

Moreel beraad

³⁹ Kamerstukken II 2021/22, 31 066, nr. 992

Sinds de tweede helft van 2022 organiseert de Belastingdienst moreel beraadssessies. Dit zijn besprekingen over casussen en ethische dilemma's in het toezicht, waarbij aandacht wordt besteed aan bewuste en onbewuste vooroordelen, ondersteund vanuit het programma Leiderschap en Cultuur.

Tot eind juli 2023 hebben 325 (voornamelijk leidinggevende) medewerkers deelgenomen aan een moreelberaadssessie. Het managementteam van vrijwel elke directie heeft een moreel beraad gehouden, ook zijn er twee moreelberaadssessies gehouden met het directieteam Belastingdienst.

Binnen de Belastingdienst worden ook andere dialoogvormen ingezet (zoals casus- en vraagstukdialoog). Tot eind augustus 2023 hebben 800 medewerkers en leidinggevendenden deelgenomen aan casus- en vraagstukdialogen georganiseerd door het programma Leiderschap en Cultuur. Binnen het programma Leiderschap en Cultuur wordt bijgehouden hoeveel medewerkers hebben deelgenomen aan diverse dialoogvormen en casusdialogen. Er is een pool met professionele dialoogbegeleiders opgezet. Daarnaast hebben 420 medewerkers en leidinggevendenden een workshop gevolgd om dialoogsessies te begeleiden. Deze begeleiders organiseren zelf ook casusdialogen. Zo heeft de FIOD in 2022 voor ongeveer 1000 deelnemers dialogen georganiseerd.

Waarborgenkader risicoselectie

Met de vorige stand-van-zakenbrief heb ik u een waarborgenkader toegestuurd, dat als doel heeft de rechtmatigheid en de transparantie van de risicoselectie door de Belastingdienst beter te kunnen garanderen. Het kader geeft handvatten waar die risicoselectie aan moet voldoen. Waarborgenkaders voor gebruik van algoritmen en selectiemodellen staan bij veel overheidsorganisaties nog in de kinderschoenen. Daarom voert de Belastingdienst dit jaar twee pilots uit om ervaring op te doen met de werking van dit waarborgenkader. De bevindingen uit die pilots worden gebruikt om enerzijds de verdere implementatie van het waarborgenkader te gaan bepalen en anderzijds om het waarborgenkader zo nodig aan te passen of te verbeteren. Daarbij zal ook gekeken worden wat de ontwikkelingen van andere landelijke of Europese kaders betekenen voor dit waarborgenkader.

d. Oplossen van onvolkomenheden Verantwoordingsonderzoek Algemene Rekenkamer

Op 17 mei 2023 heeft de Algemene Rekenkamer (AR) de resultaten van het Verantwoordingsonderzoek 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden.⁴⁰ De Belastingdienst had over 2021 zes onvolkomenheden en twee aandachtspunten. Daarvan zijn drie onvolkomenheden (managementinformatie, verplichtingenbeheer en prestatieverklaringen) en twee aandachtspunten (interne fiscale beheersing en logische toegangsbeveiliging) opgelost. De onvolkomenheden wijzigingsbeheer, inkoopbeheer en beleid ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-beleid) zijn nog niet opgelost. De AR heeft over 2022 een nieuw aandachtspunt Risico voor continuïteit IT-systemen grote belastingontvangsten toegekend aan de Belastingdienst.

Voor 2023 heeft de Belastingdienst de ambitie om de onvolkomenheden wijzigingsbeheer en inkoopbeheer op te lossen. De Belastingdienst heeft de procedures rondom het wijzigingsbeheer begin 2023 aangepast en werkt eraan om in 2023 de naleving van de herziene procedures aan te tonen. Om het inkoopbeheer te professionaliseren en de daarbij geconstateerde onrechtmatigheden terug te brengen heeft de Belastingdienst eind vorig jaar een externe partij ingeschakeld om onderzoek te doen en aanbevelingen te geven. Het rapport, inclusief managementreactie, is recentelijk openbaar gemaakt.⁴¹ Uit het rapport komt naar voren dat er vier maatregelen zijn die met prioriteit geïmplementeerd dienen te worden. De Belastingdienst is tijdens het onderzoek al gestart met de implementatie van deze maatregelen. De overige aanbevelingen om de inkooporganisatie te professionaliseren kennen een langere doorlooptijd.

Ten aanzien van de geconstateerde onvolkomenheid op het M&O-beleid werkt de Belastingdienst in 2023 aan verbetering van de planning-en-control-cyclus van de Belastingdienst en de verbetering van kaders en producten die daarbij benodigd zijn. De AR concludeert dat er aantoonbaar goede stappen zijn gezet maar dat het M&O-beleid nog niet volledig voldoet aan de eisen. Deze onvolkomenheid heeft gezien de aard en omvang ten minste tot en met 2024 nog tijd nodig om opgelost te worden. Voor het nieuwe aandachtspunt (risico voor continuïteit IT-systemen grote belastingontvangsten) wordt in samenspraak met de Algemene Rekenkamer de oplosambitie

⁴⁰ Algemene Rekenkamer, *Staat van de rijksverantwoording 2022* (17-5-2023)

⁴¹ KPMG rapport *Onderzoek naar verminderen van onrechtmatige inkoop bij Belastingdienst* (7-6-2023)

bepaald. Het aandachtspunt benadrukt de noodzaak voor de prioritering van de modernisering van de ICT.

e. Signalen Loket Rechtsstatelijkheid en Hardheden

Ik heb in het Commissiedebat van 23 maart 2023⁴² naar aanleiding van een vraag van het lid Inge van Dijk toegezegd met een kort overzicht te komen van signalen die bij het Loket Rechtsstatelijkheid en Hardheden zijn binnengekomen.

Het Loket is een additionele mogelijkheid voor medewerkers om een signaal van knellende wetgeving af te geven. De meeste signalen die zagen op het formele recht waren bekend in het reguliere proces en werden daar al opgepakt en hebben geleid tot aanpassing van wet- en regelgeving. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanpassing van de wettelijke regeling over belastingrente en het beleidsbesluit over verzuimboetes bij een vrijwillige verbetering in de aangiftebelastingen.

Tot 1 juli 2023 heeft het Loket in totaal 48 signalen ontvangen die voor het Loket waren bestemd.⁴³ Hiervan zijn 36 al bekend en opgepakt in het reguliere proces, waarvan inmiddels 20 zijn afgerond en 16 signalen nog elders binnen de Belastingdienst in behandeling zijn. De overige 12 signalen waren nieuwe signalen. Voor een overzicht per middel van de nieuwe signalen zie tabel hierna.

Tabel: Nieuwe signalen

Middel/Proces	Aantal	Afgerond	Uitwerken oplossing elders	In behandeling Loket
.....
Inkomstenbelasting	5	4	1	
Formeel recht	3	2		1
Invordering	2		2	
Omzetbelasting	1			1
Erfbelasting	1	1		
.....
Totaal	12	7	3	2

Van de afgeronde signalen heeft het Loket in drie gevallen zelf in een oplossing kunnen voorzien, door te wijzen op de ruimte die het recht biedt, of in gesprek met de melder te concluderen dat het geen knellende wetgeving betreft.

f. Programma Fiscale Meldingen en Informatiestromen (PFMI)

In de vorige stand van zakenbrief heb ik u geïnformeerd over het Programma Fiscale Meldingen en Informatiestromen (PFMI). Met de start van het programma in februari 2023 is een belangrijke stap gezet om de stilgelegde informatiestromen bij de Belastingdienst op een gefaseerde wijze te herstarten. Het doel is om een juiste balans te vinden tussen het spoedig herstarten van de behandeling van externe meldingen binnen deze informatiestromen en het waarborgen van de (persoons)gegevensbescherming van burgers en bedrijven.

De opmaat tot herstart van informatiestromen

In de afgelopen periode is een Belastingdienst-breed meldingenproces ontworpen voor de zorgvuldige herstart van de behandeling van de geprioriteerde externe meldingen, waarbij de (persoons)gegevensbescherming van burgers en bedrijven gewaarborgd wordt. Het gaat daarbij om meldingen die niet binnenkomen in één van de primaire processen. De behandeling van informatiestromen die niet gerelateerd waren aan de FSV zijn grotendeels doorgegaan. Zo selecteert de FIOD de strafrechtelijk relevante signalen om deze te onderzoeken. Verder gaat bijvoorbeeld het programma Verhuld Vermogen door. Bovendien houdt de Belastingdienst ook

⁴² Kamerstukken 2022/23, 31 066, nr. 1214

⁴³ Het Loket heeft acht signalen ontvangen, die niet voor het Loket waren bestemd. Die signalen (bijv. toeslagen) zijn doorgestuurd voor afhandeling elders.

zonder signalen toezicht, bijvoorbeeld via reguliere controles en steekproeven bij aangiftes van burgers en ondernemers.

Een nieuw centraal meldpunt maakt deel uit van dit nieuwe meldingenproces. De functie van dit centraal meldpunt is om externe meldingen op één punt en op éénduidige wijze te ontvangen en te registreren en eventueel door te zenden voor verdere analyse. Hierna kan een melding eventueel verder behandeld worden binnen de toezichtsprocessen of kan de melding conform wettelijke verplichtingen en daaraan gerelateerde convenanten doorgestuurd worden naar andere overheidspartners. Meldingen die niet relevant blijken te zijn worden in lijn met de archiefwet gearhiveerd.

Stand van zaken

Het programma zal starten met de twee hoogst geprioriteerde informatiestromen: verdachte meldingen vanuit de FIOD-infodesk en de TRACK-meldingen vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit zijn meldingen met betrekking tot Toezicht op Rechtspersonen, Analyse, Controle en Kennisgeving (TRACK). Deze prioritering heeft plaatsgevonden op basis van haalbaarheids- en impactindicatoren van de informatiestromen.

De Belastingdienst werkt momenteel uit wat de benodigde organisatorische waarborgen zijn om deze twee informatiestromen weer op te starten. De gefaseerde aanpak in combinatie met het gebruik van een continue leercirkel, is er op gericht om knelpunten te signaleren, passende maatregelen te verkennen en bij te sturen. Daarnaast maakt deze aanpak het zorgvuldig op- en afschalen mogelijk. De adviezen van de Autoriteit Persoonsgegevens zijn meegenomen bij de verdere ontwikkeling van het programma.

Herstart informatiestromen

Het eerdergenoemde meldingenproces zal eerst geïmplementeerd worden voor de behandeling van de twee geprioriteerde informatiestromen die de Belastingdienst ontvangt vanuit overheidsinstanties. De Belastingdienst is van plan in november 2023 de behandeling van actuele meldingen te starten. We richten ons hierbij op procesmatige zorgvuldigheid en gaan in deze fase geen tijdelijke voorziening (TSV-applicatie) inzetten. Op de langere termijn zal het meldingenproces verder versterkt worden middels een duurzame en robuuste ICT-voorziening.

In lijn met mijn eerdere toezegging zal ik uw Kamer voorafgaand aan het volgende commissiedebat Belastingdienst via de stand-van-zakenbrief informeren.

g. Update ICT-Meerjarenportfolio

In februari van dit jaar heb ik u een Kamerbrief gestuurd over de modernisering van de ICT.⁴⁴ Daarin ben ik ook ingegaan op de planning van activiteiten die nodig zijn voor het moderniseren en actueel houden van de ICT-systemen, het implementeren van nieuwe wetgeving en het verbeteren van dienstverlening voor burgers en bedrijven. Sinds 2023 werkt de Belastingdienst met een Meerjarenportfolio om het overzicht van het geheel aan benodigde ICT-werkzaamheden inzichtelijk te maken en bewustere keuzes te maken. Het Meerjarenportfolio wordt drie keer per jaar geactualiseerd en kijkt steeds 5 jaar vooruit. Het portfolio is continu in beweging vanwege nieuwe beleidsontwikkelingen en aanpassingen als gevolg van mee- en tegenvallers in de uitvoering van lopende activiteiten.

Zoals ik heb toegezegd in bovengenoemde ICT-brief, zal ik uw Kamer jaarlijks informeren over de actualisatie van het Meerjarenportfolio. Bij deze actualisatie zullen nieuwe beleidsvoornemens die vragen om wijzigingen in de automatisering een plek krijgen. In beginsel zal inpassing van deze voornemens ervoor zorgen dat activiteiten die op dat moment nog niet gestart zijn en waarvoor uitstel mogelijk is naar achteren schuiven. Om verschuivingen in het Meerjarenportfolio te voorkomen wordt, daar waar knelpunten worden verwacht, door beleid en uitvoering samengewerkt om nieuwe wetgeving zo vorm te geven dat impact op de ICT-systemen zo beperkt mogelijk is. Deze systematiek van actualisatie wordt gekoppeld aan de opzet en besluitvorming van de fiscale beleids- en uitvoeringsagenda, die ik u in het voorjaar stuur.

⁴⁴ Kamerstukken 2022/23, 31 066, nr. 1174

Ik neem uw Kamer jaarlijks mee in het actuele beeld van de ICT met de bijlage uitvoerbaarheid bij het Belastingplan met Prinsjesdag. Hierop vooruitlopend kan ik u melden dat in nagenoeg alle ketens de situatie licht is verbeterd ten opzichte van vorig jaar: diverse applicaties zijn gemoderniseerd en de technische schuld is afgenomen. In 2018 bevatte 52% van de applicaties van de ICT-organisatie technische schuld. Begin 2023 was het percentage technische schuld gedaald tot 26%. De huidige prognose is dat de technische schuld eind 2023 23% bedraagt.

Onder andere in de keten Auto, de keten Loonheffing, de keten Overige Middelen en de keten Schenk- en Erf zijn de afgelopen periode goede stappen gezet. De keten Auto heeft gemoderniseerde applicaties in gebruik genomen voor een deel van de stromen (motorrijtuigenbelasting (MRB) voor vrachtwagens, belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM) voor parallelimport). De moderniseringsopgave is daarmee kleiner geworden (de technische schuld in deze keten is afgenomen van 100% in 2018 naar 21% in 2023). De wendbaarheid blijft echter beperkt zolang voor een deel van de stromen nog de oude applicaties nodig zijn.

Door de keten Loonheffing zijn er stappen gezet binnen het project Vernieuwing Privé Gebruik Auto en Bestelbus. Het systeem is nu wendbaarder en er is minder handmatig werk te doen in het bezwaarproces. De keten Overige middelen heeft de modernisering van de bankenbelasting afgerond en binnen de keten Schenk- en Erfbelasting zijn de moderniseringswerkzaamheden voor het heffingssysteem voor de schenk- en erfbelasting (KOS) conform planning opgeleverd. Met de lopende vernieuwingen in de applicaties binnen de Ketten Inning en Betalingsverkeer hebben we de uitbetaling compensatieregeling Toeslagen kunnen realiseren.

Naast de moderniseringswerkzaamheden is de afgelopen periode onder hoge druk een applicatie ter ondersteuning van het proces blokaansluiting gemaakt. Verhuurders of verenigingen van eigenaren die het contract met de energieleverancier hebben afgesloten kunnen via deze applicatie een tegemoetkoming voor de energiekosten van hun bewoners aanvragen.

Daarnaast hebben we ook te maken met uitdagingen. Gegeven de uitdagingen waar de keten inkomensheffing (IH) voor staat is het noodzakelijk beleidsmaatregelen in deze keten te beperken tot aanpassingen van parameters en toelichtingen. Tot en met 2026 werkt IH aan het moderniseren van het de ICT (rationalisatie Cool:gen) en het implementeren van wetgeving die reeds is aangenomen (zoals excessief lenen en het afschaffen van de middelingsregeling). De rationalisatie van het Cool:Gen-systeem is onder meer noodzakelijk om de belastingontvangstenstroom ten aanzien van de inkomensheffing en gedeeltelijk de vennootschapsbelasting te kunnen waarborgen. Ook is de vormgeving van Werkelijk Rendement box 3 nog niet volledig rond met het risico dat een grotere IV-inspanning nodig is dan nu voorzien. Er zijn aanvullende mitigerende maatregelen getroffen (extra personeel) opdat we de planning van 2026 halen. Ook de systemen voor de omzetbelasting draaien nog op verouderde technologie en moeten vervangen worden. De helft van de applicaties (10 van de 20) van deze keten kent een technische schuld. De verwachting is dat het ICT-systeem van de binnenlandse OB-regeling op zijn vroegst in 2026 gemoderniseerd is. De aanbesteding van het nieuwe systeem loopt nu. De eerste selectiefase is afgerond en er wordt nu een dialoofase gestart met drie geselecteerde partijen. Pas na realisatie van het nieuwe OB-systeem komt er weer ruimte voor het verwerken van beleidswensen in de systemen.

Voortgang EU btw e-Commerce

Binnen de keten OB valt het programma EU BTW e-Commerce. Dit programma regelt dat de Belastingdienst de EU-richtlijn elektronische handel, hierna de EU richtlijn, kan uitvoeren. In eerste instantie gebeurt dit via het zogenoemde Noodspoor en op een later tijdstip via het Hoofdspoor. Het Noodspoor is gebouwd om uitvoering van de EU richtlijn per 1 juli 2021 mogelijk te maken. Het Noodspoor is een tijdelijke voorziening en wordt vervangen door een structurele voorziening die meer (geautomatiseerde) ondersteuning biedt en die voldoet aan de Europees voorgeschreven wet- en regelgeving en gestelde eisen aan de ICT-voorzieningen. Eind maart 2023 is uit een herijking van de integrale planning van het programma e-Commerce gebleken dat de livegang van het Hoofdspoor mogelijk niet conform de planning haalbaar zou zijn. Middels het uitwerken van verschillende scenario's is onderzocht of livegang in december 2023 conform het Jaarplan Belastingdienst 2023 alsnog mogelijk was. In juni 2023 heeft de Belastingdienst besloten 6 maanden langer gebruik te maken van het Noodspoor. De livegang van het Hoofdspoor is nu voorzien voor juni 2024 i.p.v. december 2023. Het Noodspoor is een tijdelijke en beperkte oplossing waar risico's en onzekerheden aan zijn verbonden. Burgers (eenmanszaken), bedrijven en andere lidstaten ondervinden geen hinder van de gewijzigde datum van de livegang. Tot de

livegang van het Hoofdspoor dragen we ervoor zorg dat het Noodspoor onverminderd blijft functioneren.

De ADR voert, op verzoek van de Belastingdienst, een meerjarig onderzoek uit naar het programma EU btw e-Commerce. Dat onderzoek bestaat uit deelonderzoeken. Uw Kamer heeft het vorige rapport in augustus 2022 ontvangen. Bijgaand bij deze brief vindt u het Onderzoeksdeelrapport Programma EU btw e-Commerce: noodspoor en hoofdspoor, stand 1 mei 2023 (bijlage 9). De ADR is op de hoogte van de eerdergenoemde vertraging en onderschrijft de uitstel van de livegang van het Hoofdspoor. De aanbeveling van de ADR om de oorzaken van de opgelopen vertraging na te gaan en de ervaringen mee te nemen bij het herijken van de planning is overgenomen. Alle aanbevelingen voortkomend uit het onderzoek van de ADR zijn opgenomen in het geactualiseerde programmaplan EU btw e-Commerce.

h. Compliantie Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Naar aanleiding van vragen van het lid Omtzigt over de AVG-compliantie bij de Belastingdienst tijdens het commissiedebat van 25 mei over FSV heb ik aangegeven de mogelijkheden te onderzoeken om dit proces te gaan versnellen ten opzichte van de eerder afgegeven planning. Er zijn sinds 2020 verschillende activiteiten uitgevoerd om te voldoen aan de AVG-compliantie. In de vorige stand-van-zakenbrief heb ik u hierover uitgebreid geïnformeerd. Dit proces bestaat uit drie stappen: beschrijven, toetsen en controleren.

Ik kan u melden dat op dit moment alle 791 bedrijfsprocessen zijn geïdentificeerd. De volgende stap is het toetsen van deze processen. Alle ketens hebben hun planning voor het toetsen gemaakt en het doel is dat deze toetsing voor alle ketens eind 2024 is afgerond. Na de toetsing van de bedrijfsprocessen worden ook de verwerkingen inzichtelijk gemaakt. Deze worden vervolgens verwerkt in het register van verwerkingen. Zodra dit register voldoende omvang heeft, wordt dit gepubliceerd.

Voor het toetsen van de processen zijn ondersteunende teams beschikbaar gemaakt voor de ketens in het primaire proces met projectleiders, proces- en AVG-specialisten (bestaande uit gemiddeld vier à vijf personen) en ook is er ruimte gemaakt in het ICT-Meerjarenportfolio, zodat er capaciteit kan worden ingezet zodat gekeken kan worden naar het gebruik van gegevens binnen de bedrijfsprocessen en de ICT-systemen. Voor de toetsing is inzet nodig van medewerkers met voldoende kennis van processen en systemen, die ook nodig zijn bij bijvoorbeeld de modernisering van de ketens.

Via de stand-van-zakenbrieven zal ik u op de hoogte houden van de voortgang.

i. Compliantie wet politiegegevens (Wpg)

Op 30 januari jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de Wpg-audit (privacy audit) die de ADR heeft uitgevoerd bij het Bureau Economische Handhaving (BEH) van de directie Grote ondernemingen (GO) van de Belastingdienst.⁴⁵ Verder heb ik uw Kamer op 5 juli jl. geïnformeerd over de uitkomsten van de Wpg-audit bij de directies Midden- en Kleinbedrijf (MKB), Particulieren (P) en GO-exclusief BEH.⁴⁶ In deze brieven heb ik toegezegd uw Kamer nader te informeren over de benodigde stappen om de werkprocessen van buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) in overeenstemming te brengen met de eisen die de Wpg stelt.

Vervolgstappen Wpg-audit BEH

In de brief van 30 januari 2023 heb ik aangegeven dat BEH zich herkent in de geconstateerde tekortkomingen en alle aanbevelingen met voorrang oppakt. De meest urgente tekortkomingen zijn direct na de audit met tijdelijke maatregelen afgedekt, waardoor de werkzaamheden konden doorgaan. Daarnaast is het wettelijk verplichte verbeterrapport opgesteld waarbij opvolging gegeven wordt aan de aanbevelingen van de ADR met maatregelen op korte, middellange en lange termijn. De maatregelen hebben met name betrekking op de beschrijvingen van processen en de vormgeving van een kwaliteitshandboek. Een groot deel van de maatregelen is inmiddels opgestart. Voor de verdere aanpak en bewaking op de voortgang is een strategisch programmamanager aangesteld. De verdere actiepunten uit het verbeterrapport liggen op schema.

⁴⁵ Kamerstukken II 2022/23, 31 066, nr. 1162

⁴⁶ Kamerstukken II 2022/23, 31066, nr. 1263

Een deel van de maatregelen zal naar verwachting pas eind 2025 volledig en aantoonbaar zijn gerealiseerd. Dat laatste houdt verband met Wpg-specifieke eisen die uitsluitend met behulp van ICT-ondersteuning zijn op te lossen. De aanschaf of ontwikkeling van een ondersteunend systeem dat voorziet in de specifieke verplichtingen uit de Wpg is een grote opgave. Op dit moment worden ook opties voor een tijdelijke ICT-oplossing en mogelijkheden voor versnelling in het voortbrengingsproces onderzocht, zodat sneller aan alle eisen kan worden voldaan.

Vervolgstappen Wpg-audit MKB, P en GO (excl. BEH)

De ADR voerde in maart/april 2023 de privacy audit uit voor andere onderdelen van de Belastingdienst waar BOA's werken die onder de Wpg vallen. De ADR heeft op 27 juni 2023 over de uitkomsten van de audit gerapporteerd. Eind september levert de Belastingdienst een verbeterrapport op met te implementeren verbetermaatregelen voor de directies Particulieren, Midden- en Kleinbedrijf en Grote Ondernemingen (exclusief BEH).

Na het uitkomen van het auditrapport heeft de Belastingdienst besloten de werkzaamheden van de BOA's gedeeltelijk op te schorten. In deze periode wordt geen ondersteuning door BOA's geleverd aan nieuwe strafrechtelijke onderzoeken, bijvoorbeeld met betrekking tot (omissie)delicten uit de Algemene wet inzake rijksbelastingen of strafbare feiten zoals valsheid in geschrifte ex artikel 225 Wetboek van Strafrecht. Deze opschorting heeft naar verwachting geen impact op de fiscale opbrengsten van de Belastingdienst.

Gepland is de opschorting per oktober 2023 ongedaan te maken na het doorvoeren van maatregelen die de risico's van het niet (geheel) voldoen aan de vereisten uit de Wpg bij het uitvoeren van deze werkzaamheden (zoals benoemd in het auditrapport) zoveel mogelijk weg te nemen. Die maatregelen betreffen de volgende onderwerpen:

1. Scheiding tussen AVG-gegevens en Wpg-gegevens in de bedrijfsprocessen.
2. Vastlegging doel en grondslag gegevensgebruik door BOA's.
3. Inventarisatie en beschrijving van de BOA werkprocessen.
4. Actualisatie van het Wpg mandaat.

De voortgang verloopt volgens planning.

Overige zaken met betrekking tot BOA's

Inmiddels is gestart met inventarisatie van wensen en eisen met betrekking tot de realisatie van een WPG-conform ICT-systeem ter ondersteuning van door de BOA's uitgevoerde werkzaamheden. Verwacht wordt dat dit systeem begin 2025 gereed is.

De controle op de auditverplichting maakt inmiddels actief deel uit van de planning- en controlcyclus. Vanzelfsprekend acht ik het van groot belang dat de Belastingdienst conform wet- en regelgeving werkt. De hierboven genoemde inspanningen hebben daarom hoge prioriteit binnen de organisatie. Ik zal uw Kamer via de stand-van-zakenbrieven blijven informeren over de voortgang op dit onderwerp.

FIOD

De Wet politiegegevens geldt sinds 2009 voor de FIOD, de bijzondere opsporingsdienst van de Belastingdienst. De FIOD heeft altijd aan de Wpg-auditverplichting voldaan: de eerste privacy audit is over 2011 uitgevoerd en vervolgens iedere vier jaar. Daarnaast wordt jaarlijks een interne Wpg audit uitgevoerd. Het recentste auditrapport (periode 2016 – 2019) is op 15 februari 2022 door de ADR opgeleverd en op 13 april 2022 aan de AP gestuurd en openbaar gemaakt. De FIOD heeft conform de verplichting uit de Wpg binnen drie maanden een verbeterrapport opgesteld en de uitvoering daarvan ter hand genomen. Het merendeel van de verbeteracties is volledig afgerond. Aan een klein aantal verbeteracties wordt nog gewerkt, waarbij de FIOD mede afhankelijk is van externe partijen. De voorgeschreven hercontrole na de ADR-audit is inmiddels uitgevoerd.